

tematy

TRUDNE

tematy

TRUDNE

TRudne tematy

nauczyciele

teatr eksperymentalny

pedagogika teatru

Publikacja powstała w ramach projektu warsztatów pedagogiczno-teatralnych dla młodzieży i nauczycieli, realizowanego od 15 marca 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku.

„TRudne tematy – projekt warsztatów pedagogiczno – teatralnych dla młodzieży i nauczycieli” realizowany jest przez Fundację „Generacja TR Warszawa” w partnerstwie z TR Warszawa. Projekt ten dofinansowany jest ze środków Miasta Stołecznego Warszawy.

TRUDNE TEMATY

Projekt warsztatów pedagogiczno-teatralnych dla młodzieży i nauczycieli.

TRudne tematy to projekt realizowany w 2017 roku, który w module dla nauczycieli zakładał zorganizowanie cyklu warsztatów pedagogiczno-teatralnych opierających się na współpracy i wymianie kompetencji pedagogicznych. Warsztaty dla nauczycieli odbywały się w TR Warszawa. Drugim etapem projektu było prowadzenie zajęć teatralnych w szkołach pod opieką merytoryczną pedagogów teatru.

GENEZA PROJEKTU

Impulsem do stworzenia „TRudnych tematów” była diagnoza, która wynikała z kilkuletniej współpracy pedagogiczno-teatralnej TR ze społecznościami warszawskich szkół.

Opierała się ona na takich założeniach:

- nauczyciele przychodzący z młodzieżą do teatru (na warsztaty) pełnią jedynie funkcję organizatora wycieczki, rzadko wchodzi w działania na równi z młodymi ludźmi;
- narzędzia teatralne, które używane są na co dzień przez pedagogów teatru, są dobrymi formami do nowoczesnej komunikacji z młodymi osobami – narzędzia te nie są znane przez większość nauczycieli, albo traktowane są jako działania z innego porządku, niepasujące do działalności szkoły;
- nauczyciele rzadko zabierają młodzież na spektakle eksperymentalne, niebędące w kanonie lektur szkolnych, podejmujące potencjalnie niebezpieczne tematy;

We wrześniu 2017 roku podczas jednych z zajęć prowadzonych przez pedagogożki teatru związane z TR Warszawa, grupa kilkudziesięciu uczniów została poproszona o stworzenie rysu typowego licealisty. Każdy miał anonimowo zapisać po pięć określeń dotyczących siebie oraz swojego środowiska. Poza warstwą zabawnego potraktowania tematu skrywała się dojmująca wizja, kim jest współczesny młody człowiek.

Czy licealista jest szczęśliwy, będąc w szkole? Co go określa?

Młodzież anonimowo wypisała określenia typowego licealisty.
Na kartkach znalazły się takie słowa jak:

samotność

lenistwo

hipokryzja

zmęczenie

poczucie
niesprawiedliwości

stres

niezdecydowanie

strach

umierające
marzenia

poczucie
bezzradności

pustka

niezrozumienie
ze strony
dorosłych

nerwy

presja na wyniki

mnóstwo
negatywnych
myśli

zagubienie

jaki jest sens
tego, czego się
uczymy

przymus

kompleksy z powodu
wyglądu czy małego
zakresu wiedzy/
umiejętności

patologia
licealna

nieszczęśliwa
miłość

Dużo mniejsza grupa przedstawiła licealistę w pozytywnych barwach:

przyjacielskość

radość

niepoddawanie się
w trudnych sytuacjach

pragnienia

otwartość

chęć nauki/
rozwoju

poczucie szacunku
i własnej wartości

spontaniczność

ukulturowienie

świeżość

wrażliwość

myślenie
o przyszłości

zabawa

bliskość

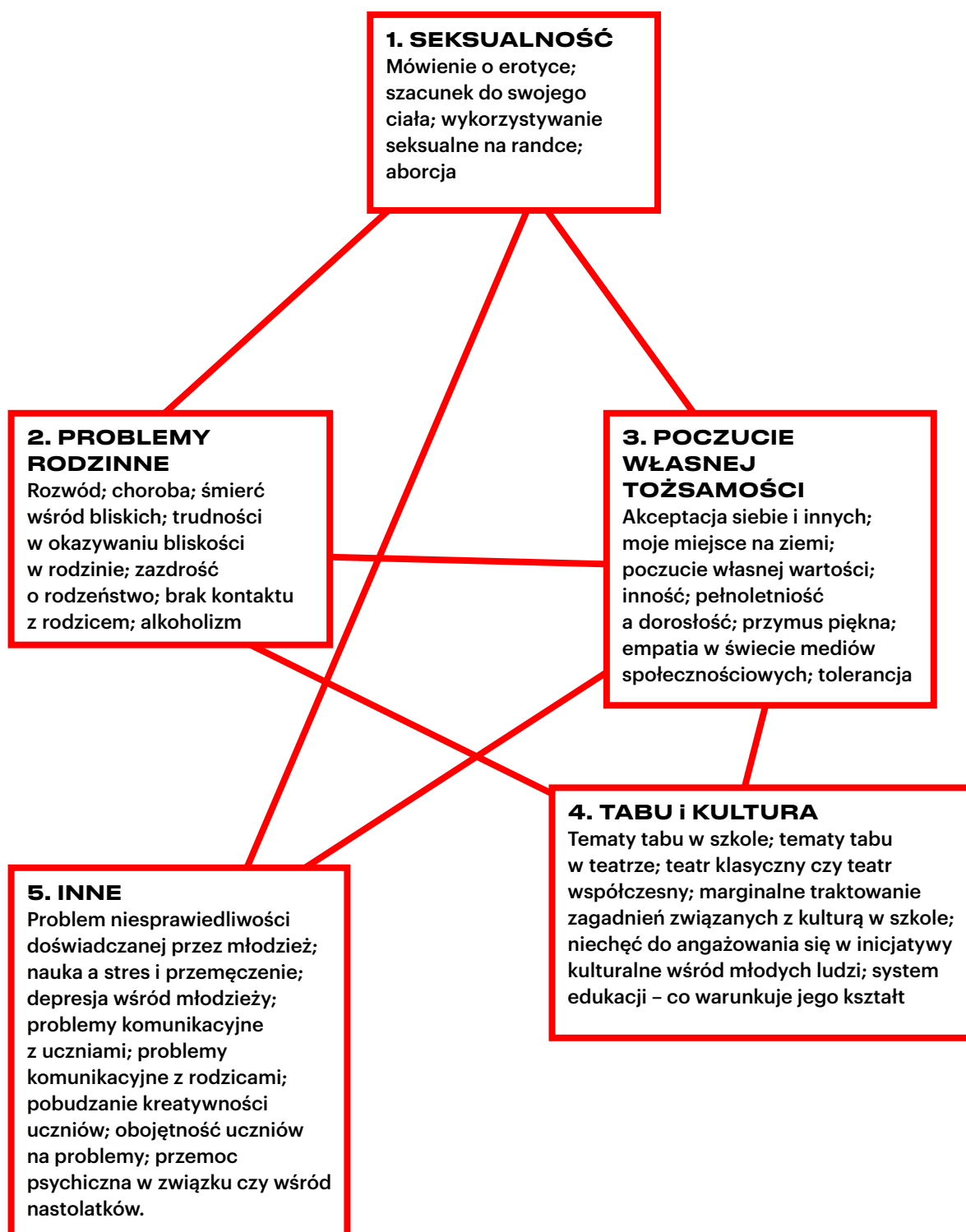
poznawanie
siebie

różnorodność

poszukiwanie

Z CZYM PRZYSZLIŚCIE?

Uczestniczki projektu TRudne tematy – nauczycielki warszawskich szkół – na pierwszych zajęciach podzieliły się z nami tym, co dla nich jest najtrudniejszym tematem. Ze wspólnej dyskusji powstała MAPA TRUDNOŚCI – czyli tematów, które pozostają w sferze kontrowersji/tabu/problemu w szkole.

TEATR I DZIAŁANIA EKSPERYMENTALNE

Środki sceniczne teatru współczesnego, eksperymentalnego, postdramatycznego potrafią zaskakiwać, dziwić, niekiedy nawet zrazić do sztuki nowoczesnej. Dystans do nowoczesnych środków wyrazu najczęściej wiąże się z niezrozumieniem bądź lękiem przed niezrozumieniem. Podstawą krytycznego podejścia do odbioru sztuki jest przede wszystkim pozwolenie na otwartość wobec różnorodnych reakcji na sztukę – nawet tych najbardziej negatywnych. Często odbieranie sztuki współczesnej kończy się po wyjściu z instytucji kultury, brak czasu na refleksję. Dlatego bardzo ważne jest dla nas, aby stworzyć przestrzeń do rozmowy, dyskusji czy artystycznego wyrażenia tego, co widz poczuł zde-rzając się z dziełem. Wierzymy, że proces odbioru sztuki, nie może kończyć się wraz z zamknięciem za sobą drzwi teatru.

Uczestniczki modułu nauczycielskiego „TRudnych tematów” wzięły udział w cyklu warsztatów prowadzonych przez pedagogożki teatru związane z TR Warszawa. Każde warsztaty dotyczyły innego spektaklu, nawiązywały do innego trudnego tematu, które poruszają spektakle. Uczestniczki miały okazję także przygotować się do warsztatów poprzez wcześniejsze obejrzenie przedstawienia. Podczas warsztatów, poza wspólnym projektowaniem działań performatywnych dla uczniów, uczestniczki same mierzyły się z pojęciem teatru eksperymentalnego i sztuki współczesnej oraz trudnościami z nim związanymi.

CZYM DLA CIEBIE JEST SZTUKA WSPÓŁCZESNA?

Odpowiedzi uczestniczek:

Teatr współczesny pokazuje współczesnego człowieka we współczesnym świecie. Porusza problemy niewygodne, tematy kontrowersyjne, tematy tabu, a sposób inscenizacji jest bliski widza, wciąga go do spektaklu. W pewnym sensie teatr współczesny nawiązuje do teatru szekspirowskiego, który był interaktywny, widzowie byli tak zaangażowani w spektakl, że na bieżąco go komentowali, bo teatr ten mówił o ich życiu i był rozrywką dla przeciętnego człowieka, a nie dla elit. (...) Idąc na przedstawienie współczesne spodziewam się aktorów wcielających się w swoje role, którzy będą się spalać grając, tak samo jak ja oglądając. Teatr współczesny czasami szokuje, i nie jest zawsze łatwy i przyjemny, ale zachwyca głębią i odniesieniem do rzeczywistości wewnętrznej i zewnętrznej. I tak ma być.

Może nie powinnam się przyznawać, ale nie mam wiedzy na ten temat i nie rozumiem sztuki współczesnej, ani mnie ona specjalnie nie interesuje. Jeżeli chodzi o nowoczesny teatr, to mam mieszane uczucia – Warlikowski zupełnie do mnie nie przemawia, robiłam 2 podejścia i tylko utwierdziłam się w swojej opinii. Natomiast Zadarę bardzo cenię.

Teatr współczesny postrzegam w kategoriach arystotelesowskiego katharsis. W obliczu masowej emocjonalnej rzezi, jaka dokonuje się w wielu, żeby nie powiedzieć większości, szkołach, teatr może stanowić miejsce gdzie skonfrontujemy własne emocje, sukcesy i porażki z rzeczywistością (nie wirtualną!).

Teatr współczesny jest dla mnie:

- 1. Dialogiem terażniejszości z przeszłością.*
- 2. Narzędziem samorozwoju.*
- 3. Elitarną formą rozrywki.*

Teatrowi współczesnemu przede wszystkim brak równowagi – albo wykorzystuje jako źródło inspiracji patologie, którymi żywią się media, albo zmierza w kierunku całkowitej komercyjności. Albo skandal, albo tania farsa. Brakuje w teatrze współczesnym diagnozy naszych czasów, takiej jaką kiedyś np. dał Wyspiański w „Weselu” o swoich czasach. Nie ma mądrego, czytelnego przekazu. Najlepiej więc uciec do teatru pantomimy- tam przynajmniej jest poetycko, bez słów, czyli bez kłamstw.

Teatr współczesny wg. mnie powinien mieć m.in. misję pokazania klasycznej literatury w bardzo realistycznym i naturalistycznym ujęciu, pokazania literatury, zaaranżowania jej w realiach teraźniejszych. Uwspółcześnienie także języka, kostiumów. Teatr współczesny ma dziś wiele wątków, które na końcu się łączą w jeden wiodący temat, np. rodzina. Wychodzi on naprzeciw widzowi. Porusza współczesne problemy także i pobudza do myślenia oraz refleksji nad własnym życiem. Ma wiele środków przekazu: muzyka, ruch, słowa, gesty.

Teatr współczesny bywa jak gif – na styku różnych dziedzin. Bywa też niewygodny i uwierający (osobiście bardzo lubię).

Teatr współczesny to całe moje życie. Począwszy od Krystiana Lupy i jego wysmakowanego świata po „Jeden Gest” Wojtki Ziemilskiego. Siadając na widowni rzadko się nudzę, czasem jestem zła, czasem wściekła i zmęczona, a czasem dostaję dużą dawkę dobrej energii. Teatr współczesny to dla mnie też równouprawnienie sceny i widowni, wspólnota.

Teatr współczesny to ogromne możliwości. Czerpanie ze wszystkiego, co było wcześniej i wykorzystywanie różnych form wypowiedzi, nie tylko tych charakterystycznych dla teatru. To bardzo mocne wypowiedzi, które dotyczą i mogą dotykać wszystkich tematów zarówno moralnych, społecznych jak i zwykłych życiowych. To zaproszenie dla widza do refleksji, bo przedstawienia teatru współczesnego chodzą z tym, kto je obejrzał i drąży.

Teatr współczesny to dla mnie przestrzeń, w której sztuka wkracza w moje życie. Czasami wkracza i nie pozostawia po sobie żadnego śladu, ale czasami też sieje spustoszenie – w utartych schematach myślenia, w rozgrzebywaniu ran, oczyszcza i inspiruje do działania, budzi emocje i umysł.

Projekt TRudne tematy to przestrzeń wymiany myśli i doświadczeń – wolności w opiniowaniu. Nauczyciel – pedagog to osoba mająca swoje pojęcie na temat sztuki współczesnej, niebojąca się wyrażać swojego zdania, a także otwarta na dyskusję i osobiste komentarze uczniów. Na następnych stronach publikacji opisane zostały trzy wybrane warsztaty do spektakli z repertuaru TR Warszawa, zaprojektowane wspólnie przez uczestniczki projektu oraz pedagogi teatru. Scenariusze są zarówno wprowadzeniem do konkretnych spektakli, do rozumienia sztuki współczesnej i zaproszeniem do własnej interpretacji. Poruszają trudny temat, zawarty w fabule spektaklu. Warsztaty stwarzają przestrzeń do rozmowy, do wyrażania własnych emocji. Środki performatywne i ćwiczenia pomagają w swobodnym poruszaniu się uczniów i nauczycieli w materii teatru, która jest dziedziną bardziej praktyczną niż teoretyczną w rozumieniu pedagogiki teatru.

Niżej opisane warsztaty zostały zrealizowane w szkołach w grudniu 2017 roku.

SCENARIUSZ WARSZTATÓW DO SPEKTAKLU „UROCZYŚĆ”

PROWADZENIE WARSZTATÓW

MARIA MARKIEWICZ

nauczycielka języka polskiego, XLII Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej w Warszawie

ANNA ROCHOWSKA

koordynator merytoryczny projektu TRudne tematy, prowadząca warsztaty dla nauczycieli w TR Warszawa

ANNA KURELSKA

koordynator merytoryczny projektu TRudne tematy, prowadząca warsztaty dla nauczycieli w TR Warszawa

ODBIORCY

UCZNIOWIE KLAS DRUGICH

CZAS TRWANIA

2 GODZINY LEKCYJNE

LICZBA UCZESTNIKÓW

OK. 25 UCZNIÓW

MIEJSCE REALIZOWANIA WARSZTATÓW

SZKOŁA, KLASA

Warsztaty prowadzone do spektaklu „Uroczystość” w reżyserii Grzegorza Jarzyny, po obejrzeniu spektaklu przez odbiorców (mogą być także prowadzone przed spektaklem).

PRZEBIEG WARSZTATÓW

Materiały potrzebne do realizacji warsztatów:

fragmenty sceny ze scenariusza spektaklu „Uroczystość” wydrukowane w dwóch egzemplarzach.

ĆWICZENIE 1:

WYGODA/NIEWYGODA

I ETAP:

Uczestnicy znajdują i zajmują miejsce w klasie. Prowadzący informuje, że mają pełną swobodę w zajmowaniu miejsc. Zadanie polega na znalezieniu sobie najbardziej wygodnej, bezpiecznej dla każdego strefy. Mogą zrobić to, czego dotychczas w klasie nie było im wolno np. mogą usiąść za biurkiem nauczyciela lub schować się pod ławką. Każdy uczeń, znajdując się w wybranym miejscu, mówi po kolei, dlaczego wybrał właśnie takie miejsce.

II ETAP:

Prowadzący informuje, że kolejnym zadaniem jest odnalezienie najbardziej niekomfortowego miejsca dla siebie. Jeżeli ktoś nie lubi być w centrum uwagi, może spróbować stanąć na środku. Zadanie polega na przekroczeniu granicy komfortu i ukazaniu kontrastu z pierwszym etapem. Każdy uczeń, znajdując się w wybranym miejscu, mówi po kolei, dlaczego wybrał właśnie takie miejsce.

ĆWICZENIE 2:

STATUSY Z PRZEKAZEM

Uczestnicy proszeni są o stworzenie trzyosobowych grup. Każda grupa ma za zadanie pokazać relację pomiędzy wymyślonymi postaciami, tworząc obraz. Podczas pokazu uczestnicy nie mogą się poruszać, ani korzystać z dialogów, tworząc tak zwany „żywy obraz”. Każda grupa dostaje kartkę z opisem sytuacji, którą będą przedstawiać:

- Kłótnia między rodzicami, a dzieckiem
- Trzy osoby w pracy, jedna nie potrafi wykonać poleconego zadania, dwie pozostałe nie chcą jej pomóc
- Świątowanie urodzin – sytuacja w rodzinie
- Wakacje – dwie osoby nie są zadowolone z wyboru miejsca, gdzie wspólnie pojechali
- Przyjaciele – jeden z nich czuje się odrzucony przez pozostałych

Uczestnicy mają za zadanie zobrazować relacje, które dzieją się w sytuacji opisanej na kartce – ustalają, kto z nich gra daną postać, jaki jest ich stosunek do siebie, jak to pokazać w stworzonym obrazie. Następnie każda grupa prezentuje swoją sytuację przed pozostałymi. Obserwatorzy relacjonują, co widzą. Na koniec każda z grup odczytuje, jaką sytuację przedstawiali. Ćwiczenie kończy się moderowaną przez prowadzącego zajęcia rozmową o relacjach, ukazywaniu stosunku w ciele, postawie.

ĆWICZENIE 3:

PERFORMATYWNE INTERPRETOWANIE TEKSTU

W przestrzeń gry zapraszamy cztery chętne osoby. Dwie z nich będą osobami czytającymi, dwie – grającymi. Zadanie polega na odczytaniu scen wybranych ze scenariusza spektaklu „Uroczystość” przy jednoczesnym ukazaniu emocji, które towarzyszą graniu.

PRZYGOTOWANIE „PERFORMERÓW”:

Na początku prowadzący informuje dwie osoby grające o tym, jakie imiona mają ich postaci oraz jakie mają emocje np. „Michael odczuwa dystans wobec innych oraz strach”, zaś „Christian – rozbawienie”. Grający wymyślają 1-2 gesty, które mogą służyć zobrazowaniu wymienionych emocji i z których performerzy będą korzystać podczas pokazu.

PRZYGOTOWANIE LEKTORÓW:

Osoby czytające otrzymują od prowadzącego wybrany dialog ze sztuki, który będzie odczytany na głos, przy jednoczesnym działaniu performerów. Rozdzielają między sobą kwestie tych postaci. Osoba czytająca kwestie np. Michaela, staje za osobą grającą Michaela.

PRZEBIEG:

Osoby grające nie wiedzą, co znajduje się w wybranym fragmencie tekstu. Muszą na żywo reagować na kwestie, które odczytywane są przez lektora za jego plecami. Osoby grające dostosowują swoją grę do tekstu, ale używają wcześniej wymyślonych gestów i pokazują emocje, które były uprzednio zakomunikowane przez prowadzącego. Jedna scena może być powtórzona dwa razy.

CEL:

Zadanie polega na zderzeniu emocji z sytuacją, która jest zapisana w tekście sztuki. W spektaklu „Uroczystość” postaci do momentu ujawnienia osi głównego konfliktu tkwią w ukrytych relacjach – strachu, dystansie czy miłości wobec siebie, które ujawniają jedynie w ciele, sposobie gry, a nie w słowach. Dialogi nie obrazują emocji, które niosą ze sobą postaci. Ćwiczenie odnosi się do specyficznego sposobu gry w spektaklu.

ZAKOŃCZENIE:

Dyskusja prowadzona przez nauczyciela/prowadzącego dotycząca spektaklu.

Wszystkie ćwiczenia proponowane tutaj są ściśle związane ze spektaklem „Uroczystość” w reż. Grzegorza Jarzyny, nawiązują przede wszystkim do sposobu prowadzenia aktorów, nie odnoszą się bezpośrednio do fabuły, nie zdradzają przebiegu akcji. Dzięki warsztatom uczniowie zwracają uwagę na relacje między postaciami od początku trwania spektaklu, a także analizują ich sposób przedstawiania emocji.

TRudnymi tematami związanymi ze sztuką, które mogą być poruszane podczas warsztatów i oglądania spektaklu są: trudne relacje w rodzinie; rodzinne tajemnice, ujawnianie przykrych doświadczeń z dzieciństwa, postawa ludzi wobec siebie, mierzenie się z problemami.

SCENARIUSZ WARSZTATÓW DO SPEKTAKLU „MĘCZENNICZY”

PROWADZENIE WARSZTATÓW

GRAŻYNA FALKOWSKA

nauczycielka języka polskiego

ANNA ROCHOWSKA

koordynator merytoryczny projektu TRudne tematy, prowadząca warsztaty dla nauczycieli w TR Warszawa

ANNA KURELSKA

koordynator merytoryczny projektu TRudne tematy, prowadząca warsztaty dla nauczycieli w TR Warszawa

ODBIORCY

UCZNIOWIE KLAS DRUGICH

CZAS TRWANIA

2 GODZINY LEKCYJNE

LICZBA UCZESTNIKÓW

OK. 25 UCZNIÓW

MIEJSCE REALIZOWANIA WARSZTATÓW

SZKOŁA, KLASA

Warsztaty prowadzone do spektaklu „Męczennicy” w reżyserii Grzegorza Jarzyny, po obejrzeniu spektaklu przez odbiorców (mogą być także prowadzone przed spektaklem).

PRZEBIEG WARSZTATÓW:

Materiały potrzebne do realizacji warsztatów – trzy duże kartki szarego papieru, flamastry, długopisy, taśma malarska, karteczki post-it, dowolne małe przedmioty np. gumka do mazania, kostka do gry, białe kartki, papierowe kubeczki itp.

ĆWICZENIE:

Z RĄK DO RĄK

Prowadzący dzieli klasę na cztery grupy, maksymalnie po sześć osób w jednej grupie.

WPROWADZENIE: Każda grupa dostaje dużą kartkę szarego papieru. Prowadzący przydziela grupom hasło do opracowania, które jest kontekstem do spektaklu „Męczennicy”. Każda grupa otrzymuje inne hasło:

1. Wiara
2. Relacje z dorosłymi
3. Wolność do wyrażania własnego zdania
4. Dojrzewanie w szkole

I ETAP:

Uczniowie mają za zadanie narysować obraz, impresję na temat zadanego hasła. Jeśli uczniowie obejrzeni wcześniej spektakl, to ich obrazy mogą odnosić się do np. obrazu wiary ukazanego w spektaklu. Natomiast jeśli uczniowie nie widzieli wcześniej sztuki odnoszą się do swoich wyobrażeń i interpretacji tego hasła. Ważne! Każde zadanie wykonujemy wspólnie. Prowadzący monitoruje działanie grupy. Nie traktujemy tego ćwiczenia na zasadzie lekcji plastyki, uczniowie mają dowolność w środkach wyrazu, jeśli mają ochotę narysować czarny kwadrat i to jest według nich obraz wiary, to nie należy korygować tego działania.

II ETAP

Uczniowie wymieniają się kartkami. Grupa pierwsza przekazuje swoją kartkę grupie drugiej, a otrzymuje kartkę grupy czwartej itd. Następnie grupy próbują odczytać, co poprzednia grupa miała na myśli, jak zinterpretowała dany temat. Po opracowaniu kartki grupy kolejno prezentują innym grupom to, co zostało narysowane przez poprzedzającą grupę.

III ETAP:

Uczniowie ponownie wymieniają się kartkami o 1 do przodu, tak jak w poprzednim etapie. Otrzymują kartkę narysowaną i zinterpretowaną przez poprzedników. Zadanie polega na performatywnym przedstawieniu tego, co znajduje się na kartce. Grupy mogą przygotować krótką scenkę, teatralny gest lub nawet instalację artystyczną, jeśli nie mają ochoty grać/prezentować, mają także do wykorzystania dowolne przedmioty zgromadzone przez prowadzącego, jako rekwizyty lub konstrukcje do instalacji. Uczniowie prezentują swoje działania po kolei. Ćwiczenie kończy się rozmową na temat powstałych prac.

ZAKOŃCZENIE:

Ćwiczenie ma na celu zaprezentowanie różnorodnych postaw, które ukazane są także w spektaklu „Męczennicy”. Działania dążą do zrozumienia tego, co chce przekazać dana GRUPA, jaka jest interpretacja ich hasła, uczy wzajemnej tolerancji wobec różnych postaw. Spektakl „Męczennicy” pełen jest kontrastów w światopoglądach postaci, a także skrajności w wyrażaniu własnych emocji. Osadzony jest w realiach szkoły. Warsztaty nie mają na celu interpretowania fabuły, lecz zmiernają do odniesienia się wobec postaw ideologicznych postaci. Prowadzący na zakończenie prowadzi dyskusję z uczniami.

TRudnymi tematami związanymi ze sztuką, które mogą być poruszane podczas warsztatów i oglądania spektaklu są: granice wolności w szkole; wyrażanie wiary i tolerancja wobec odmiennych postaw; relacje młodych ludzi z dorosłymi – rodzicami/opiekunami jak i nauczycielami; etap dojrzewania – psychika a cielesność.

SCENARIUSZ WARSZTATÓW DO SPEKTAKLU „MIĘDZY NAMI DOBRZE JEST”

PROWADZENIE WARSZTATÓW

DARIA LOCMAN

nauczycielka języka polskiego, CLIX Liceum Ogólnokształcące im. Króla Jana III Sobieskiego

ANNA ROCHOWSKA

koordynator merytoryczny projektu TRudne tematy, prowadząca warsztaty dla nauczycieli w TR Warszawa

ANNA KURELSKA

koordynator merytoryczny projektu TRudne tematy, prowadząca warsztaty dla nauczycieli w TR Warszawa

ODBIORCY

UCZNIOWIE KLAS PIERWSZYCH

CZAS TRWANIA

1 GODZINA LEKCYJNA

LICZBA UCZESTNIKÓW

OK. 25 UCZNIÓW

MIEJSCE REALIZOWANIA WARSZTATÓW

SZKOŁA, KLASA

Warsztaty prowadzone do spektaklu „Między nami dobrze jest” w reżyserii Grzegorza Jarzyny, po obejrzeniu spektaklu przez odbiorców (mogą być także prowadzone przed spektaklem).

PRZEBIEG WARSZTATÓW

Materiały potrzebne do realizacji warsztatów – kawałki szarego papieru, taśma malarska, markery, wcześniej przygotowane kartki z zadaniami do improwizacji

ĆWICZENIE PIERWSZE:

KAWALERKA

Przed zajęciami należy przygotować przestrzeń do realizacji warsztatów. Można to zrobić na dwa sposoby: okleić ścianę klasy kartkami szarego papieru lub wyznaczyć przestrzeń gry taśmą malarską. Tak przygotowana przestrzeń będzie miejscem performatywnego rysowania/zaznaczania mebli w wyobrażonej kawalerce, w której mieszka trzypokoleniowa rodzina, tak jak jest to w spektaklu „Między nami dobrze jest”. Każdy uczestnik warsztatów ma za zadanie narysować lub zaznaczyć w tej przestrzeni mebel/rekwizyt/rodzaj pokoju i wyjaśnić jakie ma zastosowanie w tej przestrzeni np. uczestnik rysuje telewizor mówiąc, że jest to telewizor babci lub uczestnik zaznacza, gdzie znajdują się ściany dla wspólnej toalety. Każdy z uczestników ma możliwość wprowadzenia zmian w przestrzeń tylko jeden raz. Prowadzący podsumowuje działania uczestników poprzez opisanie tego, co zostało wprowadzone przez wszystkich uczniów.

Ważne! Nie negujemy działań poprzedników, np. jeśli ktoś umieścił toaletę na środku przestrzeni, każdy następny uczestnik powinien brać to pod uwagę.

To ćwiczenie jest przygotowaniem przestrzeni do improwizacji, która odbywać się będzie w kolejnym ćwiczeniu.

ĆWICZENIE DRUGIE:

SPRÓBUJMY SIĘ DOGADAĆ

Uczestnicy dzielą się na grupy trzyosobowe, każda grupa ustala, kto gra poszczególne role. Do przydzielenia mamy role matki/ojca, babci/dziadka, córki/syna. Każdy uczestnik gra jedną rolę. Prowadzący ma przygotowane kilkanaście zadań wyjściowych dla każdej postaci.

PRZYKŁADOWE SYTUACJE:

MATKA/OJCIEC

1. Wraca zmęczona z zakupami, nie udało jej się wszystkiego kupić.
2. Miała trudną rozmowę z szefem, wraca wściekła do domu.
3. Szuka pracy w gazecie, nie znajduje ciekawych ofert.

BABCIA/DZIADEK

1. Była umówiona z koleżanką, ale boli ją kręgosłup.
2. Chce wyjść z domu.
3. Nie może znaleźć płyty z ulubionymi słuchowiskami.

CÓRKA/SYN

1. Psuje jej się telefon.
2. Chciałaby dostać pieniądze na wyjście do kina.
3. Chce wybrać się na imprezę i wrócić później niż zwykle.

WAŻNE!

Prowadzący przygotowuje zadania zgodnie ze swoją znajomością zachowań grupy uczestników. Pisząc zadania bierze pod uwagę, co grupę uruchamia, jakie tematy oraz sytuacje są najbliższe uczniom, co może sprawić, że ich improwizacja będzie żywa.

Kiedy grupa wychodzi w przestrzeń gry, każdy z uczestników grupy losuje jedno zadanie w ramach swojej postaci. Nie zdradza swojego zadania innym uczestnikom grupy. Zarówno widownia jak i grupa wie tylko kto gra daną postacią. Zadanie polega na odegraniu maksymalnie dwuminutowej scenki, podczas której uczestnicy improwizując, starają się dojść do porozumienia mimo sprzecznych zadań wyjściowych. Po upływie czasu na znak prowadzącego następuje koniec scenki. Grupy występują po kolei. Po pokazach prowadzący prowadzi moderowaną dyskusję z uczestnikami na temat powyższych ćwiczeń, a także spektaklu „Między nami dobrze jest”.

ZAKOŃCZENIE:

Warsztaty mają na celu ukazanie trudności komunikacyjnych związanych z międzypokoleniowymi relacjami tak jak jest to ukazane w spektaklu „Między nami dobrze jest”. Dzięki warsztatom uczniowie sami tworzą improwizacje polegające na ich odczytywaniu oraz interpretowaniu tego w jaki sposób komunikujemy się ze sobą, jak odmienne są nasze sposoby wyrażania emocji w rodzinie, a także wobec innych pokoleń. Dyskusja

kończąca warsztaty dąży do zrelacjonowania tego jakie doświadczenia z życia danych pokoleń konstytuują ich światopogląd oraz postawy społeczne.

TRudnymi tematami związanymi ze sztuką, które mogą być poruszane podczas warsztatów i oglądania spektaklu są: problemy komunikacyjne w rodzinie, rozwiązywanie konfliktów, różnice w doświadczeniach życiowych i potrzebach przedstawicieli różnych pokoleń; wkraczanie w dorosłość; relacje w rodzinie wielopokoleniowej

PODSUMOWANIE

Na koniec warsztatów realizowanych w TR Warszawa, uczestniczki zostały poproszone o odpowiedź na trzy pytania, będące podsumowaniem części warsztatowej projektu TRudne tematy.

Co dla Ciebie/dla twojej klasy jest trudnym tematem?

Dla mnie jako dla nauczyciela trudny jest ten temat, który jest drażliwy dla uczniów. Muszę wtedy szukać sposobu, by odpowiednio delikatnie, dotrzeć do młodzieży, by pomóc im się otwierać i zadbać o to, by nie wyszli z tych rozmów poranieni, a zdobyli nową wiedzę, nowe narzędzia, które pomogą im radzić sobie z trudnym tematem.

*Dla mnie jako człowieka trudny jest temat niepełnosprawności.
Dla moich uczniów trudnymi tematami są: ich rodzina, seksualność, śmierć nie jako temat literacki ale jako utrata kogoś bliskiego. Mam wrażenie, że temat jest tym trudniejszy im bardziej dotyczy ich bezpośrednio.*

Trudnym tematem jest odnalezienie świadomego miejsca w świecie. Uczniowie czasami idą tylko po powierzchni, nie chcą wchodzić głębiej.

Staram się pracować tak, żeby w naszej grupie nie było trudnych tematów. Natomiast to co jest trudne, w trakcie intrygujących rozmów, to sztuka dyskusowania i rozwiązywanie sytuacji konfliktowych.

Tematów trudnych jest bardzo dużo, wpływają na bieżąco.

Najtrudniejsze są te trudne tematy, wynikające z pewnych utartych schematów myślenia, jesteśmy uwikłani w różnego typu narracje, stereotypy.

Trudnym tematem jest dla mnie dojście do ściany własnych możliwości, to ten moment, kiedy łapię się na tym, że myślę schematycznie, że kogoś nie akceptuję, że myślę o sobie lepiej niż jest w rzeczywistości – to zmierzenie się z samą sobą.

Trudnym tematem jest sztuka współczesna w ogóle – sztuka o której się mówi rzadko w szkołach i która bywa sztuką, która uwiera.

Jakie ćwiczenie/zdarzenie z warsztatów zapamiętam?

Najmocniej w pamięć zapadły mi: zajęcia do Masłowskiej i do „Uroczystości”.

Meblowanie mieszkania na zajęciach do „Między nami dobrze jest” – sama nie wpadłabym na taki pomysł, a uważam, że ćwiczenie to genialnie otwiera uczniów, którzy nie wiedzą, o czym jest spektakl.

Statusy – mocne ćwiczenie, ale daje osobom wykonującym ogromną wiedzę o nich samych. Pomaga odnaleźć swoją wewnętrzną moc. Widzowie zaś mogą obserwować, jak potężną siłą jest mowa ciała.

Zapamiętam wszystkie te ćwiczenia, które skupiały się na ograniczeniach.

Zapamiętam jak rysowaliśmy razem pokój i jak się ze sobą nie zgadzaliśmy. Jakie były nasze emocje.

Uważam, że rewelacyjne było ćwiczenie integrujące grupę podczas pierwszych warsztatów, polegające na autoprezentacji poprzez opisanie przedmiotów z własnej torebki.

Ćwiczenie autoterapeutyczne, pozwalające na głębszy wgląd.

Najważniejsze były dla mnie te ćwiczenia, podczas których uwalniały się emocje. Dużo było warsztatów, podczas których wchodziliśmy w rolę, wykorzystywaliśmy przestrzeń, używaliśmy kolorów.

Co dały mi warsztaty?

Dzięki warsztatom odzyskałam świeżość, przypominałam sobie, że mogę pracować z uczniami metodami performatywnymi (stosowałam je jakiś czas temu, lecz zarzuciłam w ferworze pracy). One często dotyczą o wiele głębszych pokładów niż zwykła pogadanka dydaktyczna. Wypróbowując na sobie kolejne zadania, zyskiwałam odnowioną wiedzę o sobie i świadomość tego, co dane ćwiczenie może poruszyć w młodzieży. Warsztaty dały mi też odwagę do własnych eksperymentów na lekcjach.

Mówiąc najprościej, dzięki warsztatom jeszcze bardziej polubiłam swoją pracę.

Warsztaty spowodowały, że poczułam się dużo pewniej w tym, co robię.

Przede wszystkim pewność, żeby używać nieoczywistych narzędzi w szkołach – metafora, rysunek, scenka – żeby zobaczyć to, co niekoniecznie jest od razu widoczne.

Warsztaty dały mi kontakt z TR Warszawa, jesteśmy teraz na etapie rozmowy z dziećmi kiedy pójdziemy na kolejną sztukę.

Spotkanie, które mam nadzieję, że jest spotkaniem na dłużej.

Dały mi pewność, że można rozmawiać o wszystkim – nie tylko o przyjemnych rzeczach, ale też o trudnych tematach.

Spotkanie z cudownymi kobietami.

Trzeba rozmawiać!

W PROJEKCIE TRUDNE TEMATY WZIĘŁY UDZIAŁ:

PROWADZĄCE WARSZTATY

Anna Rochowska

Anna Kurelska

UCZESTNICZKI

Mirosława Bajszczak

Dorota Bąk

Małgorzata Ciuchcińska

Marta Czajkowska

Agata Cygan

Grażyna Falkowska

Daria Locman

Maria Markiewicz

Magdalena Michalak

Ewa Nowak

Beata Vetter

WSPÓŁPRACA

Natalia Gretzyngier

Karolina Podmokły

Aleksandra Rebizant

KOORDYNACJA

Weronika Brączek